

Похмілля після свят (або деякі підсумки масштабних заходів в Ужгороді)

Колись, Маргарет Тетчер - Прем'єр-міністра Великобританії (1979-1990) запитали про результати її, 11-річного правління, на що вона лаконічно відповіла: «Коли ми прийшли до влади, то власниками домоволодінь були 52 відсотки жителів а тепер цей показник склав - 66 відсотків». Переконлива, з використанням статистичних даних й зрозуміла кожному відповідь «залізної леді» - є найкращою характеристикою політика державного рівня...

Якось так би хотілось отримати відповідь й багатьом кр'янам, особливо, ужгородцям, які стали свідками, практично, наймасштабніших за останній час акцій, що відбулись в основному, в обласному центрі, на протязі всього минулого тижня.

Причин, в чергове посвятувати та пофестивалити, на цей раз виявилось більше. Це і День Ужгорода (1123 річниця міста), й відкриття відреставрованої архітектурної пам'ятки «Совине гніздо», і традиційний ярмарок «Золота осінь» в Ужгороді, й щорічна виставка «Тур Євроцентр Закарпаття 2016», й Міжнародний інвестиційний форум «Закарпаття - бізнес у центрі Європи». І хоч заходи на перший погляд мали, здавалося б різновекторні завдання й аудиторію, як й організаторів (від міських активістів та волонтерів до обласних чиновників), мета була у всіх одна - показати можливості міста та краю, а також - віднайти нові формати не тільки спілкування з городянами чи святкування Дня міста, але й показати, насамперед обласний центр та Закарпаття в цілому, як потенціал для інвесторів.

Саме у цей час - переконатись, що Закарпаття дійсно межує з 4-ма країнами Євросоюзу, про що у нас знає вже кожен школяр, чартером з Києва, на Боїнгу - прибули представники дипломатичних місій, що працюють в Україні, аж з 39 країн світу! Візит, який у такому складі здійснювався вперше, було організовано в рамках Міжнародного туристичного тижня та Міжнародного інвестиційного форуму «Закарпаття - бізнес у центрі Європи» за сприяння та згоди - Генеральної дирекції з обслуговування іноземних представництв (ГДІП) Державного управління справами Адміністрації Президента України.

Натомість, й не так важливо, хто більше доклався до організації такого, дійсно - масштабного форуму: міська влада чи обласна адміністрація та Рада. Головне, що вдалось домовитись й діяти в одному напрямку, що як видно виходить у Геннадія Москаля й Богдана Андрієва, на відміну від «керівників» Мукачева. Головне ж, щоб реалізація, наприклад, презентованого містом - «рекреаційно-спортивного комплексу Aquatic Center Uzhgorod» не починалась, як у випадку з «Інвестиційним бізнес-форумом», що недавно відбувся у Мукачеві, де «близько 200 учасникам не тільки з України, а і Європи», банально, запропонували... «пільгові умови для оренди та придбання земельних ділянок»!

Тим не менше, любій владі України, в тому числі й місцевій, а у нашому випадку - обласній та муніципальній, варто пам'ятати, що дипломати не є... інвесторами. У цивілізації, взагалі не прийнято «організовувати» бізнес, силами чиновників та політиків, як це має місце в Україні. Ба, більше Віденська конвенція про дипломатичні зносини не передбачає організації якихось бізнес-протеже, які можуть «організовувати» дипломатичні працівники Посольств для «розвитку туризму» в Закарпатті чи для «побудови аквапарку» в Ужгороді.

Оцінюючи успіхи та недоліки організації кількох масових та камерних заходів міського й обласного значень, які тісно переплелись святом, фестивалем, ярмарком, показом мод, варто пам'ятати й обставини, які передували цим дійствам, саме з точки зору простого громадянина. Це й аварія з водоводом та часті відключення електропостачання в місті, й кредиторська заборгованість за заробітну плату працівникам місцевих державних адміністрацій краю та блокування кордону власниками легковиків на іноземній реєстрації, т.з. «пересічниками».

Очевидно, що такий «фон», дещо ускладнював завдання організаторів, як міста так й області, які не дивлячись ні на що - таки зробили чи не найбільше свято для Ужгорода і всього краю, за всі роки незалежності, про що можна почитати в багатьох коментарях користувачів Інтернет-середовища, які багаті емоціями: від «охів» та «ахів» до вже звичного - «круто». Звичайно, що не варто було проігнорувати зусилля організувати: рицарський турнір та швидкість поїдання гамбургерів, FIRE SHOW та фестиваль Most City Fest, який пройшов у

трьох локаціях та через маленькі міста, як-то дитяче «Міні-місто», істівне «Їли Пили» й інших, але чомусь у більшості випадків... англійською. Це ж стосується й показу мод від талановитої кутюр'є, ужгородки - Вікторії Гресь та концертів, які було організовано у кількох місцях.

Однак, особливо до Дня міста, було б варто організувати й провести науково-практичну конференцію з питань історії міста, архітектури, містобудування, не кажучи вже про виставки та інші акції у цьому напрямку, що є давньою мрією інтелігенції міста, до яких однак, черга - на цей раз ще не дійшла. Було б доречним організувати й театралізовані сценки з історії міста, наприклад, в Ужгородському замку: пани-слуги, коні-вози, вершники-рицарі, смолоскипи-факели, вертеп-кремзлики, гудаки-музики й так далі й тому подібне. Такий захід міг би непогано прикрасити зустріч городян (а не тільки мера та його заступників) із запрошеними представниками міст-побратимів, які є складовою свята любого європейського міста. Прикро й те, що придумані свята, крім, сільськогосподарського ярмарку - були тільки для молодих та сильних тілом ужгородців. А от про майже 26 000 пенсіонерів Ужгорода (не кажучи вже про інвалідів), якимось мало подумали...

Зате на такі заходи міжнародного рівня, як «Туристичний тиждень» та інвестиційний форум «Закарпаття - бізнес у центрі Європи», покладались особливі надії. І якщо центральною подією першого - є вже традиційна, яка проводиться 15 рік поспіль - туристична виставка, то інвестиційний форум це, швидше, спробувати сили ОДА в організації бізнес-тусовки в краї, особливо на фоні недавнього аналогічного заходу, який відбувся у Мукачеві.

Натомість, дивуватись особливо нема чому, бо питання залучення інвестицій проблема не тільки для краю, але й всієї України. Виходячи ж з фактичного ігнорування «центром» потреб у фінансуванні області, про що неодноразово наголошувалось (наприклад: «на ремонт доріг Закарпаття у Держбюджеті-2017 взагалі не передбачено грошей, в той час як Львівська область отримує майже 300 мільйонів гривень») - пошук інвесторів, особливо на фоні успіхів сусідніх: Словаччини й Угорщини, для Закарпаття - дуже актуальний.

Звичайно, якби невеличкий бізнес-борт, як то Falcon чи Courier (ужгородське летовище для таких - ідеальне) на чолі з, наприклад, німецьким дипломатом привіз 4-5 представників таких компаній, як: BASF, Eon, Thyssen-Krupp, Volkswagen, Siemens, то й інвестиційний захід в Ужгороді був би не лише презентацією краю представникам дипломатичних установ, акредитованих в Україні. Адже, ніяка «високоповажна делегація» дипломатів, яка перебувала в області «протягом двох днів» та мала на меті «ознайомитись з місцевими туристичними та інвестиційними принадами» - не може замінити, наприклад, туристичний промо-тур, який організовується для іноземних туркомпаній, що так і не сталось у свій час, наприклад, між Закарпаттям та краєм Височина з Чеської Республіки. Однак, це тема іншої розмови...

З другого боку, туристичні заходи, які ледь помістились в один тиждень, це не стільки данина моді чи шанс для краю, особливо на фоні апатії держави по відношенню до цієї сфери, скільки визнання неможливості відновлення виробництв краю у колишніх масштабах та погіршення на ринку праці, включаючи й зайнятість населення. На разі, саме туристична сфера в Закарпатті, як показує практика - має шанс відбутись, як ніде в Україні.

Так, за статистичними й аналітичними даними, кількість туристів краю, які виїжджають на відпочинок (в основному - за кордон), практично зрівнялась з кількістю відпочиваючих, які приїждять до Закарпаття. Тільки за січень-лютий 2016 р., край відвідало 42 000 туристів. Сказати, скільки з того були іноземці - неможливо. Це пов'язано з тим, що як повідомили у Мінекономрозвитку «з 2,5 тисячі туристичних операторів (станом на 30 травня 2016) статистичні звіти подали лише 580 компаній». Зате, відомо, що у 2015 р. Україну відвідали 15 519 іноземних туристів (у 2014 р. - 17 070 осіб, що у 15 разів менше даних 2013 р., коли кількість туристів склала 232 311 осіб). Звідси, стає ясно те, що Україна не веде (як, наприклад, Словаччина) облік туристів, яких характеризують умовою ночівлі в об'єктах тимчасового розміщення/проживання. Натомість, для статистики іноземних туристів, Україна використовує дані прикордонної служби та тих статистичних даних, які подаються у звітах самими туристичними операторами. При цьому - найбільш чисельні групи туристів-іноземців до Закарпаття, в останні роки, приїздили з країн Європи та СНД. Так, у 2010 р. із сусідніх країн: Чехії, Угорщини, Словаччини, Польщі - було 59,6% туристів а, в основному - з Росії й Білорусі 37,7% відпочиваючих. При цьому, якщо європейці, в основному, відпочивали чи

ходили по горах, то росіяни і білоруси, як правило - лікувались по санаторіях та приватних курортах (жили по готелях та садибах). Разом з тим, характерно, що прийом відпочиваючих з країн СНД (для яких наш край - «вже європа»), відбувається: як в об'єктах побудованих в період СРСР (які влаштовують цю категорію відпочиваючих) так і в новобудовах тимчасового проживання, де ціни завищено в порівнянні з європейськими, особливо у поєднанні: ціна-рівень сервісу (що й відлякує туристів із-за кордону). Після анексії Криму та з початком військових дій на Сході - потік туристів з країн СНД, практично припинився, що суттєво відбилось на доходах приймаючої сторони.

Позитивно, що відновлення роботи Ужгородської дитячої залізниці та аналогічних вузькоколієнок - надихнуло організаторів туристичного тижня на проведення конференції «Три "Т" для Закарпаття: туризм, технології, транспорт», яку відвідав й директор Департаменту туризму і курортів Мінекономрозвитку. Шкода, правда, що на цих заходах, не знайшлося часу й місця, для тем захисту довкілля та погіршення екології Карпат, через: незаконні вирубки лісу, висихання річок, незаконні забудови туристичних комплексів, неконтрольоване засмічення рекреаційних зон, включаючи й туристичні об'єкти, практично - по всій області.

А от чи варто проводити туристичні виставки у приміщенні архітектурної пам'ятки, яка охороняється законом, навіть, якщо Ужгород саме так вирішив відкривати «Совине гніздо» - питання риторичне. Сюди ж й доцільність продовження практики організації та проведення виставки-ярмарку «Тур'євроцентр Закарпаття», яка фінансується виключно з обласного бюджету. Очевидно, що «огляди туристичних можливостей» міста чи району, які організуються силами місцевих відділів туризму - далекі від туристичної виставки, яка має стати не тільки майданчиком для підведення підсумків за минулий період діяльності, але й локомотивом для усього краю у туристичній сфері, на рік вперед. Поки ж що все як завжди: «чергові» учасники, обхід «начальників», шашлики й випивка зі старими знайомими. А те, що головними, іноземними учасниками виставки, на постійній основі мали б бути представники туристичних галузей наших європейських сусідів з Кросно (Польща), з Сату Маре (Румунія), з Кошиць (Словаччина), з Ніредьгази (Угорщина) й говорити мабуть, зайве.

Очевидно, що на такого роду форумі було б доцільно обговорити, наприклад, питання, масових заходів, які проводяться на місцях, зокрема визначитись із багаточисленними фестивалями, більшість з яких, як відомо є: організаційно «слабенькими», тематично спірними та фінансово сумнівними. Ефективності цього роду презентації краю, додали б впорядкування фестивалів: по тематиці, по географії та в часі, а також - класифікації таких на фестивалі: міжнародного рівня (один на 2-3 роки, за міжнародного, національного та обласного фінансування), загальнонаціонального рівня (загальноукраїнський, 1 на рік, за національного та обласного фінансування, обласного рівня (максимум 2-3 на рік, за обласного фінансування) та регіонального, районного, міських і селищних рівнів (за відповідного фінансування)...

Задля об'єктивності, треба відмітити й інші акції, які відбувались в Закарпатті у той же час, що й вищевказані заходи. Зокрема, міста Тячів та Чоп - відзначили свій День міста. А в Берегові відбувся Українсько-угорський День добросусідства, який дав старт одному з найстаріших фестивалів краю - «Берегфест - Nazaváró Fesztivál 2016». Закарпаття та Соболч-Сатмар-Березька область Угорщини, які реалізували не один проект співпраці не могли оминати не тільки керівники Закарпаття: Голова ОДА та Голова обради - Михайло Рівіс, але й депутат Верховної Ради України Ласло Брензович.

Зате, перелік гостей «Берегфест», з Угорщини, які знайшли час та можливість приїхати до районного центру Закарпаття, однозначно заслуговує на повагу до сусідньої країни, яка була представлена: Іштваном Грежа - Міністерським комісаром, Йозефом Бочкої - державним секретарем з питань економіки Міністерства закордонних справ Угорщини, Ерне Кешкень - Посол Угорщини в Україні, генеральними Консулами у містах Берегово - Ендре Саліпскі та Ужгороді - Йозефом Бугайла.

Як видно, увага угорських чиновників до Закарпаття - суттєво різниться від уваги з боку державних органів та їх чиновників з Києва, не кажучи вже про крик душі, яку висловив, недавно губернатор Закарпаття так: «ми роками не можемо добитися виділення коштів на розбудову прикордонної інфраструктури. Якщо згадати в цьому контексті Закон України щодо експерименту з фінансового забезпечення реконструкції автодоріг за рахунок

перевиконання планових надходжень митницями, в який не включили Закарпаття, то виходить, що наша область виглядає якимось бідним родичем, якого постійно обділяють за вечерею». Однак це тема іншої розмови...

Свята, як відомо - мають властивість закінчуватись. Як показала практика вже завершених масових заходів, які організує влада, остання - доволі квола анонсує підготовку організації тих чи інших заходів, «ховаючись» за обіцяними сюрпризами, чим швидше за все, банально «дошліфовує» програми заходів. Однак, судячи з майже нульового розголосу в українських ЗМІ про заходи, які мали місце останній тиждень в краї та його обласному центрі, стає очевидним й нагальним - створення об'єднаної Прес-служби для цих цілей. Навіть головні Інтернет-ресурси країни, не кажучи вже про ТВ канали новин України - більше смакували вже звичні мордобой українських політиків та негатив на кшталт «зрада» й «все пропало». Щоб переконатись у вищевказаному - достатньо поГуглити Інтернет.

Разом з тим влада: і міська, й обласна, практично, ніяк не квапиться звітувати перед громадою про результати, уроки та досвід тих чи інших виставок, конференцій, фестивалів, ярмарок тощо, не кажучи вже про бюджет таких, як і раціональне використання фінансування, нерідко й коштів платників податків. Багаточисельні фотосесії, в тому числі й від активних чиновників у соціальних мережах (спасибі Марку Цукербергу), не можуть і не дають відповіді закарпатцям на більшість питань сьогодення. Тобто, невідомо: що вдалось а що ні на заходах.

Зрозуміло, що ніякі акції, фестивалі, виставки: не переловлять бродячих собак, не позакривають каналізаційні люки, не додадуть фінансів на зарплати вчителям, лікарям, чиновникам чи на облаштування прикордонних переходів, як й не відремонтують вулиць, водогін, каналізацію. Однак, країни, а особливо - ужгородці прагнуть розуміти, чому такі цікаві, а головне - європейські проекти, як буккросинг (проект «Street Book» - вільний обмін книгами) чи прокат велосипедів (TATU-BIKE) та які відкривались з таким натхненням у минулому, в Ужгороді - не прижились у європейському місті?

Натомість, важливо, щоб «Тиждень туризму» чи «Інвестиційний бізнес-форум», які проходили в «центрі Європи», тобто в Закарпатті - вказали, накінець напрямом, рухаючись куди - прийдемо до результатів, які будуть корисні не тільки ініціаторам чи організаторам заходів, але й жителям, наприклад, сіл та селищ Срібної землі, більшість з яких - ще користується вигрібними ямами й не має банального водоводу.

А головне, щоб «тиждень» по тому чи іншого напрямку перетворювався не на місячник чи черговий експеримент, а на сталість й звичність, як це має місце у решті цивілізації. Тобто, щоб в Ужгороді не обмежувались тільки, наприклад, акціями велопробігу від будівлі ОДА до Міськради а щоб обласним центром можна було пересуватись велосипедом цілий рік. А ще, важливо, щоб ужгородці та влада міста й краю не обмежувались - «показати» закарпатцям чи його гостям щось за тиждень, до чого готувались цілий рік. А решту тижнів, щоб залишались банальними, сірими буднями.

Звичайно, що й у 2017 році, у якому базова дотація для Закарпаття (друга дотаційна область України, після Івано-Франківщини), яка передбачена проектом Держбюджету України, у сумі 106 183,4 тис.грн., навряд чи дозволить навіть наблизитись до «нормального» життя, яке заслуговує закарпатець, який сьогодні змушений поневірятись заробітчанством по всьому світу. Однак, прагнути до вже класичної фрази «залізної леді» з Великобританії, про 52 відсотки власників будівель, які зусиллями влади й громади, перетворились на 66 відсотків - треба постійно...

P.S. Коли готувався цей матеріал, суворі будні дались таки взнаки: у Сваляві вночі, проти понеділка - стрілили з гранатомету по будівлі ресторану. А під час зустрічі й переговорів в облдержадміністрації з Віце-прем'єр-міністром із питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, виявилось, що «19 пунктів пропуску, які нині діють на Закарпатті, не витримують навантаження після запровадження безвізового режиму з ЄС». Зате, Румунія взялася до будівництва мосту через Тису, який вестиме на Закарпаття. А в Ужгороді приступили до прибирання міста після святкування Дня міста...